

Esquizofrènia catalana

A Europa hi ha dos sistemes urbans. Al corredor central del Vell Continent, que baixa des d'Anvers i Amsterdam per la vall del Rin i Suïssa fins a Bolonya i Florència, hi ha una xarxa densíssima de ciutats mitjanes, econòmicament complementàries i amb un pes polític similar. En canvi, a banda i banda d'aquella regió, que fa més de mil anys havia estat l'antic regne de la Lotaríngia, el paisatge urbà és diferent: desigual, jerarquitzat, bastit al voltant d'una gran metròpoli que fa de capital d'un estat nació, rodejada per una constel·lació de ciutats provincianes. A França, l'exemple paradigmàtic d'aquesta estructura, la població de l'àrea metropolitana de París és vuit vegades més gran que la de Lió. A Anglaterra, el gran Londres multiplica la població de la segona ciutat, Leeds, per set.

En la geografia urbana europea, Barcelona és una excepció xocant. La capital de l'estat espanyol, Madrid, és només dues vegades més gran en població. Si comparem àrees metropolitanes, la distància és molt menor: la madrilenya és només un vint-i-cinc per cent més gran que la barcelonina. De fet, fins fa cinquanta anys les dues ciutats havien tingut un pes demogràfic gairebé idèntic.

És cert que Milà i Roma presenten una relació numèrica similar. Però la ciutat llombarda compta amb tot un cinturó de ciutats, des de Torí fins a Bolonya i des de Gènova fins a Venècia, que la protegeixen del centralisme romà. Barcelona està, per contra, políticament i culturalment sola. En altres paraules, en comptes de formar part de la Lotaríngia, que és el seu medi natural, ha de viure sota un estat de planta jacobina. (Salvant les distàncies, l'existència d'Andorra, ensandvitxada entre dos estats immensos, fa un efecte igualment estrambòtic: sembla com si un terratrèmol absurd hagués desplaçat dels Alps als Pirineus el que, en un món normal, hauria d'haver estat el vint-i-setè cantó de Suïssa.)

El pes i la posició de Barcelona a Espanya és una part important del caràcter esquizofrènic dels catalans en les coses públiques. D'una banda, es troben posseïts per un cert aire de superioritat, un punt d'arrogàn-

CARLES BOIX

PROFESSOR UNIVERSITAT PRINCETON

DANIDE

cia o, com li he sentit dir al president Pujol alguna vegada, per aquella mena de fatxenderia que fa un mal servei en les interaccions comercials i polítiques que mantenim. Aquest aire desmesurat és, fins a cert punt, comprensible. Barcelona és una ciutat bonica, una mena de petit París esquitxat de blaus mediterranis. La ciutat és, a més a més, l'autèntic vèrtex d'un extens territori dotat d'una gran unitat física i espiritual: definit per pins rodons i xiprers esvelts, això sí, tots d'una va-

rietat menys romàntica i fosca que els de la Toscana; relligat per una sola llengua (i totes les seves cosines llemosines fins al Roine). A dins d'un cotxe de cilindrada apropiada, al burgès barceloní no se li fa gens estrany sortir de bon matí per dinar a Sète, visitar l'amfiteatre romà de Nîmes i tornar l'endemà amb algunes ampolles de vi sota el braç, tot imaginant que, en circumstàncies històriques molt diferents, tot allò podria haver estat un estat còmode amb si mateix.

D'altra banda, la posició relativa de Barcelona segrega un complex d'inferioritat, la sensació d'habitar una ciutat de segon ordre, el sentiment de pertànyer a una mera província i de no haver pogut afirmar aquella unitat cultural com a realitat sobirana. A Catalunya, al polític (un ésser definit per la seva ànsia de governar) se li demana que faci d'oposició permanent. I si alguna vegada, en compliment d'una quota territorial, arriba a ministre, actua com un ministre transitori, sempre sota vigilància, operant com un submarí en un territori estrany, negant-se (encara que no se n'adoni) a si mateix.

Per no poder fer res de profit, no pot ni utilitzar el ministeri que li han encomanat per vehicular diners cap a la seva regió i crear una xarxa clientelar sòlida. Per descomptat, un podria multiplicar els exemples d'aquesta situació fent referència a molts altres àmbits de la vida cívica i econòmica del país.

Per resoldre aquesta tensió psicològica insuportable, els catalans han intentat dues estratègies polítiques. La primera ha estat la del catalanisme espanyolista: oferint-se a Espanya com a elit modernitzadora, de la mà del general Prim, d'en Cambó, del pacte de Sant Sebastià o, últimament, del PSC. La segona és la del catalanisme europeista: apostant per una Europa i una Brussel·les fortes que, alliberant-nos de fronteres estatals, haurien de permetre a Barcelona recuperar el seu espai natural, la seva euroregió, aquell gran territori que vivifica les grans ciutats dels estats nació.

La primera opció va morir amb la sentència del Tribunal Constitucional. La segona estratègia, que no és exclusiva del maragallisme (jo l'he sentida dels llavis de polítics convergents de primera fila), és absurda i irrealitzable. Fa temps que París controla el migdia francès: políticament des de la batalla de Muret del 1213; culturament, des de l'expansió de l'escola pública i laica ara fa cent anys. Per això, si Catalunya vol guarir-se de la seva esquizofrènia permanent, només té una opció: la secessió i la construcció d'un país digne de pertànyer a la Lotaríngia.

L'estratègia de l'euroregió és irrealitzable perquè París controla el migdia francès.

Si vol guarir-se de la seva esquizofrènia permanent, a Catalunya li cal la secessió